

TÜRKİYE-AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ: DİNAMİK GELİŞME VE YENİ FIRSATLAR

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik kardeşlik ilişkileri birçok sektördeki gelişmelere yansımaktadır. Bu makalede, 2019 yılının yenilikleri ışığında ekonomik, turizm, askeri, politik ve sosyo-kültürel ilişkilere kısaca değinmek istiyorum.

Ekonomik ilişkiler: ticaret ve yatırım. Son yıllarda, farklı bölgesel ve küresel ekonomik eğilimlerin etkisi altında iki ülke arasındaki ticaret hacminde dengesiz dalgalanmalar olmuştur. Bununla birlikte, en güçlü ekonomik toparlanmanın gerçekleştiği dönem olan 2018 yılında, Devlet İstatistik Komitesi'ne göre Azerbaycan'ın

Türkiye'ye ihracatı 1,8 milyar doları aşmıştır. Geçen yıl Azerbaycan'ın Türkiye'den yaptığı ithalat ise yaklaşık 1,6 milyar dolardı. 2018 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi bir önceki yıla göre %28 artarak 3,4 milyar dolara ulaşmıştır. Böylece, Türkiye, Rusya'dan sonra Azerbaycan'ın en büyük ikinci ticaret ortağı ve Azerbaycan malları için en büyük ihracat pazarı olmuştur. İki ülkenin liderleri, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticaret hacmini kısa sürede 5 milyar dolara çıkarmak için önemli talimatlar vermiştir. Bunu başarmak için, her iki ülkenin iş insanlarının ATİB gibi dernekleri arasında artan temaslara, ekonomik ve pazar araştırmalarına, sergi

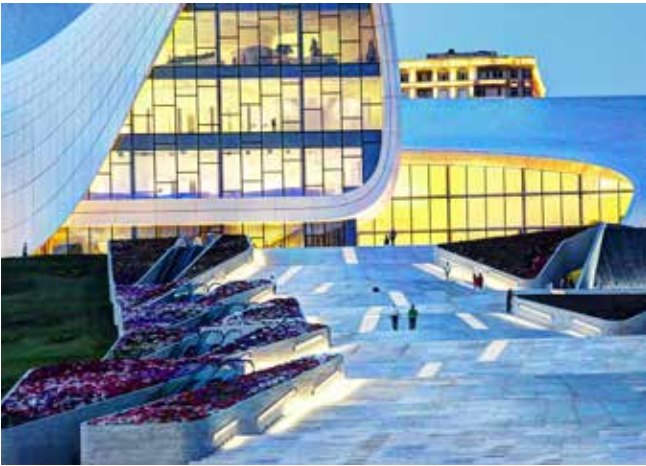
ve fuarların düzenlenmesine, konferans ve sempozyumların desteklenmesine acil ihtiyaç duyulmaktadır.

İki ülke arasındaki karşılıklı yatırımların hacmi son yıllarda giderek artmaktadır. Azerbaycan, SOCAR örneğinde 20 milyar dolarlık yatırım hedefiyle Türkiye'nin en büyük yabancı yatırımcısıdır. 2018 yılında açılışı yapılan Türkiye'deki STAR Rafinerisinde üretilen petrokimya ürünleri, SOCAR'ın yurtdışındaki en büyük varlığı olan Petkim'e hammadde tedarik edecektir. Türkiye'nin rafine petrol ürünleri ihtiyacının %25'ini karşılayabilen STAR Rafinerisi, aynı zamanda Türkiye'nin stratejik teşvik belgesini alan ilk şirkettir.

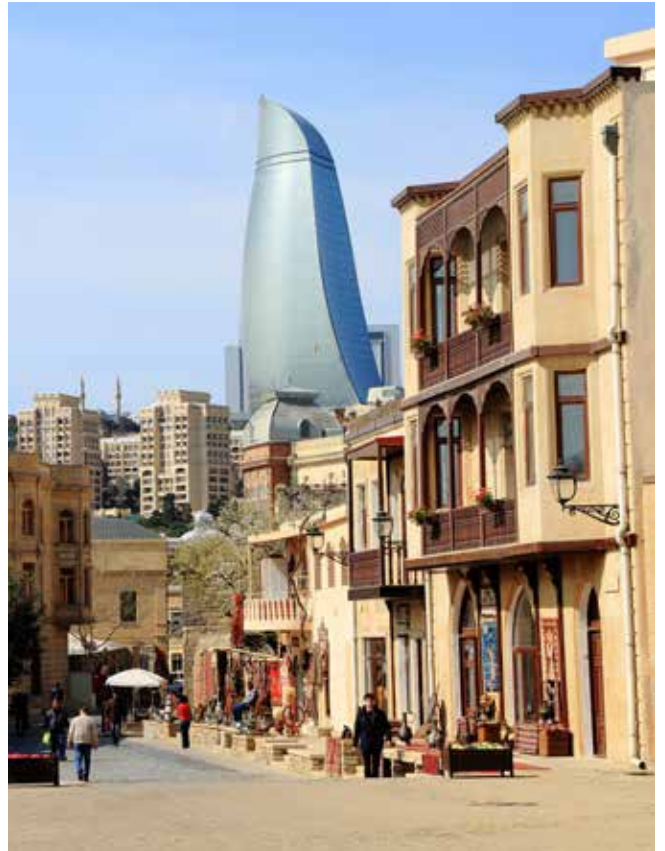

Turizm alanındaki ilişkiler. Turizm iki ülke arasında önemli bir işbirliği alanıdır. Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın resmi bilgilerine göre, Temmuz 2019'da bir önceki yıla göre yaklaşık %20 artışla Azerbaycan'dan 130.000 turist Türkiye'ni ziyaret etmiştir. Azerbaycan'dan gelen turistlerin Türkiye'ye giriş yapan toplam yabancı ziyaretçi sayısına oranı ise % 2 civarındadır. Aynı zamanda, Ocak-Temmuz 2019'da, 2018'in ilk yedi ayına göre %4.7 artarak Azerbaycan'dan yaklaşık 480.000 turist Türkiye'ni ziyaret etmiştir. Son yıllar-

da Türkiye'den Azerbaycan'a gelen turist sayısında da önemli bir artış olmuş ve ülkeye gelen tüm turistlerin %10'undan fazlasını Türkiye'den gelenler teşkil etmiştir.

İki ülke arasındaki turist akışını artırmak için atılan önemli bir adım, 1 Eylül 2019'da Azerbaycan ile Türkiye arasındaki vize rejiminin tamamen kaldırılması oldu. Karara göre, Azerbaycan'da vizesiz kalma süresi, umuma mahsus pasaportu olan Türkiye vatandaşları için 30 gün

olarak belirlendi. Türkiye tarafı, 2007'den bu yana Azerbaycan vatandaşları için vize rejimini tek taraflı kaldırmış ve şu anda Türkiye'de Azerbaycan vatandaşlarının vizesiz kalma süresi de 30 gündür. Azerbaycan'ın son yıllarda kullandığı elektronik vize sistemi ile Türk vatandaşları için vize almak süreci zaten kolaylaştırılmıştı. Ancak vize rejiminin tamamen kaldırılması çok önemli stratejik bir adım olarak değerlendirilmelidir.

Stratejik siyasi ve askeri ilişkiler. İki ülke arasındaki siyasi ilişkiler, devlet başkanlarının stratejik işbirliği için attığı başarılı adımlarla hem ikili hem de uluslararası ve bölgesel diplomatik platformlar aracılığıyla başarıyla gelişmektedir.

Azerbaycan ile Türkiye arasındaki askeri işbirliği de çok dinamiklidir. Doğrudan askeri araçların katılımıyla iki ülkenin silahlı kuvvetleri arasında geniş kapsamlı askeri tatbikatlar yapılmaktadır. Hatta iki taraflı askeri işbirliği şimdiki aşamada çok taraflı bir formata da başarıyla geçmiştir. Örneğin, Eylül 2019'da Azerbaycan, Türkiye ve Gürcistan Savunma Bakanları'nın anlaşmasına uygun olarak, üç ülkenin özel kuvvetlerinin katılımıyla Bakü'de "Kafkas Kartalı 2019" ortak tatbikatı gerçekleştirildi. Bir başka stratejik ortak ülke olan Pakistan ordusu bile, çalışmaya gözlemci olarak katıldı. Türkiye ile Azerbaycan'ın savunma sanayi setöründe de önemli ortak projeleri bulunmaktadır.

Kültürel ve sosyal ilişkiler. Türkiye ve Azerbaycan ikili ilişkilerinin sosyal ve kültürel alanda derin kökleri var. Eğitim, sağlık ve kültür ortak projeler, değişim programları ve karşılıklı ziyaretler çok yoğun olarak gerçekleşiyor. Azerbaycan'ın devlet bağımsızlığının yeniden kazanılmasından hemen sonra başlayan öğrenci değişim programları ve etkileşimli televizyon ve radyo yayınları, Azerbaycan ile Türkiye arasındaki kültürel bağların gelişmesinde de önemli bir rol oynamıştır. Elbette, tiyatro, sinema ve müzik alanındaki kültürel bağları yeni çağın talepleri doğrultusunda daha da derinleştirmek gereklidir. Ek olarak, kültürel değişim girişimleri ve ortak projeler sadece iki ülkenin başkentlerini ve büyük şehirlerini değil, aynı zamanda iki ülkenin tüm bölgelerini de kapsamalıdır. Bu açıdan şehirler sadece statü olarak değil aynı zamanda kültürel entegrasyonda da "kardeşleşmelidir".